

Kulturkampen om skogen

Tonläget har hårdnat i debatten om den svenska skogen. På den ena sidan står företrädare för storstädernas kulturliv, besjälade av en romantisk föreställning om den orörda naturen. På den andra sidan står de som brukar och lever av skogen. På den ena sidan dundrar känslolagret, på den andra knastrar de torra förnuftsargumenten.

En positiv bieffekt av det bedrövliga coronaåret har varit att många svenskar, förhindrade att resa utomlands, återupptäckt sitt hemland och begett sig ut i skog och mark. För de flesta har detta varit en positiv upplevelse, men för några vars romantiska föreställningar krockat med verkligheten tycks det ha utvecklats till ett trauma.

Spalterna har den senaste tiden fyllts av indignerade artiklar om den svenska skogens förestående undergång. Det svenska trakthyggesbruket likställs med den illegala skövlingen av regnskogar i Amazonas. För den oinsatte är det lätt att få intrycket att landet utanför tullarna håller på att ödeläggas av hänsynslösa skogsbolag.

Skogsbruket lade tillsammans med malmbrytningen grunden för det svenska välståndet. Under den mest expansiva perioden högs 95 procent av landets skogar ned. Några miljöhänsyn var det inte tal om när det gröna guldets skulle exporteras. I dag vet vi bättre.

De flesta av de få kvarvarande urskogarna är skyddade, i nationalparker och naturreservat, och andelen gammal skog (äldre än 140 år) ökar för varje år. Utöver de obligatoriska avsättningarna lämnar också skogsbrukarna ungefär en tiondel av ytan orörd vid avverkning. Återplanteringen är dessutom mer omfattande än avverkningen. För varje träd som fälls planteras två till tre nya träd, vilket skogsnäringen gärna framhåller.

Visst finns det saker i skogsbruket som förtjänar att ifrågasättas, precis som i andra branscher. Men att dagens skogsdebatt inte handlar om sådana enskildheter framgår av den påtagliga frånvaron av konstruktiva lösningar från kritikernas sida. I själva verket tycks det vara det privata skogsägandet som sådant som är under angrepp.

Det svenska skogsägandet är en folkrörelse. Hälften av landets skogsareal ägs av 300 000 privatpersoner. Endast 14 procent av den produktiva skogen ägs av privata aktiebolag.

De dubbla måttstockarna inom delar av miljörörelsen framgår av det uppenbara ointresset för det försvinnande kulturlandskapet, trots att detta utgör det verkliga hotet mot den biologiska mångfalden. Det öppna jordbrukslandskapet, sedan tusen år hemvist för en mångfald av arter, håller på att växa igen på många håll i landet, inte sällan för att ersättas av skog. Orsaken är en politik som gjort att svenskt jordbruk fått allt svårare att hävda sig i den internationella konkurrensen.

En miljörörelse som på allvar värnade om den biologiska mångfalden skulle inte bara slå vakt om de kvarvarande naturskogarna utan också om det öppna kulturlandskapet.

Ett annat tecken på de dubbla måttstockarna hos delar av miljörörelsen är att denna gärna ser att skogar, till och med i känsliga fjällområden, förvandlas till industrilandskap i form av vindkraftsanläggningar. Kampen mot skogsbruket tycks med andra ord ha mindre med värnande av skogen att göra och handla mer om inskränkande av äganderätten.

Lars Anders Johansson

Poet, musiker och journalist